

1. Пасічник Є. А. *Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах* : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.
2. Степанишин Б. І. *Викладання української літератури в школі*. Київ : РВЦ «Проза», 1995. 256 с.

ЛІТЕРАТУРА ХХ СТОЛІТТЯ

Гончарук В. А.

*(Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини)*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ПОЕЗІЇ Б.-І. АНТОНИЧА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У 11 класі у розділі «Розстріляне відродження» (підрозділ «Перлини західноукраїнської літератури») вивчається тема «**Богдан-Ігор Антонич «Зелена євангелія», «Різдво», «Коляда»»**.

Подамо деякі **методичні рекомендації** до вивчення цієї теми з одинадятикласниками в закладах загальної середньої освіти.

Починаючи вивчення підрозділу «Перлини західноукраїнської літератури», *учитель* вводить учнів у атмосферу тогочасної Лемківщини. Він розповідає про трагічну долю, яка випала лемківському краю та його мешканцям. Так історично склалося, що частина території, де проживали люди, які відчували себе українцями, говорили українською мовою, опинилася під владою інших держав. Ідеться про західноукраїнські землі, що були австро-угорськими і польськими. Та все-таки людям вдалося зберегти своє українство, не втративши звичаї, творчість, колоритний фольклор. Лемківщина залишилася для них джерелом натхнення.

Актуалізуючи тему першого уроку з цього підрозділу, вчитель каже: «Сьогодні відкриємо для себе нову зірку на небосхилі нашої поезії – Богдана-Ігоря Антонича. Поет не встиг постаріти (прожив неповних 28 років), став легендою м. Львова. Ім'я і творчість цього митця були приречені на забуття, як і багатьох його сучасників. На уроці ми «нап'ємося сонця і краси» з пречудових віршів Б.-І. Антонича – уродженця Лемківщини. Епіграфом нашого уроку будуть слова Д. Павличка: *«Антоничева поезія – це негаснучий перстень життя, який передаватимуть із покоління в покоління здивовані читачі, щоб зачудування сонцем і людиною не пропало ніколи»*.

Говорити про поета – це те саме, що й переповідати пісню. Пісню треба слухати чи співати. А поета – читати. Особливо, якщо його ім'я –

Богдан-Ігор Антонич, для якого писати вірші – це вже означало займатися міфотворенням.

*Мої пісні – над рікою часу калиновий міст,
я – закоханий в життя поганин («Автобіографія»)* [5].

Спробуймо й ми пройти цим мостом із сучасного в минуле, а можливо, в майбутнє. А допоможуть здійснити цю віртуальну екскурсію наші **знавці-екскурсоводи** (перший учень-екскурсовод – розповідь про дитинство Б.-І. Антонича у с. Новиця на Лемківщині, другий – про його навчання в гімназії у Сяноку, третій – про Львівський період життя поета, четвертий – про літературну діяльність).

Учитель української літератури:

– Б.-І. Антонич – митець ХХ ст., якому властива новизна і свіжість художнього мислення. «Він виріс із гілки дерева. Ходив по землі, поклавши руку на вітер. У другій руці тримав парасольку неба. На плечі у нього було сонце. Сестрою була ... Лисиця, а братом – учений Лис, друзями – усі звірята і рослини. Він чув шепіт трави, збирав у долоні росяний смуток кленів і шукав ключі від весни». Він був князь ... Весни розспіваної князь ...:

*Ще гори куряться від снігу,
сім стріл неначе сім пісень,
і юнака вітає день
окрилений найменням: Ігор («Князь»)* [4, с. 40].

Митець неодноразово підкреслює свою «поганську» сутність, але його ліричний герой також мовить: «Із уст моїх поганських спів тече Христовий», а це означає, що прославляє він природу священну, вічну, і, повторюючи своє «молюсь землі», одночасно возвеличує і славу Христа.

Після виходу збірки **«Привітання життя»** Б.-І. Антонич пережив, як свідчать біографи, період філософських сумнівів і душевних болінь. Про це йдеться і в такому уривку:

*А сьогодні я спілий, мов літом,
покінчив молодечі штукарства та герці,
погодився із Богом і світом
і знайшов досконалу гармонію в серці («Confiteor»)* [2, с. 103].

Поетові здавалося, що він перебував у незгоді з Богом та з його порядками на землі, більше того, він щиро вірить, що чинив гріх, спокушений магічним світом предковічних міфів і символів, хоча змалечку Б.-І. Антонич ріс у релігійному оточенні, серед близьких йому людей проблеми сумнівів у вірі не існувало. Син греко-католицького священника не міг бути язичником. Але в язичницьких віруваннях він бачив і цінував любов до життя, що межували з обожненням неба, сонця,

вітру, рослин, звірів. Швидше у цих поезіях відбито пантеїстичне світосприйняття. *Як ви гадаєте, чому це відбувалося?*

Поки учні думають над відповіддю, то вчитель продовжує:

– Згадаймо мудрі слова Гете: «Хто хоче пізнати поета, мусить піти в його край». Як відомо, Б.-І. Антонич народився на Лемківщині. Це – прадавній край, самобутній і незвичайний, оповитий якоюсь таємничістю, край язичницьких вірувань, де земля, небо, ліси зберігали «казкові» звичаї і традиції, а люди, пам'ятаючи їх, жили за законами добра, краси й справедливості, у гармонії та єдності з природою. В одному із своїх віршів – «Елегії про співучі двері» Б.-І. Антонич писав про лемків, що вони «моління шлють Христу і Духу», а водночас їм ворожить «в таємних кручах давня Лада». Поет не осуджував своїх краян за «двовір'я», яке історично склалося на українських землях, вважаючи, що язичництво та християнство в народному світогляді віддзеркалюють і доповнюють одне одного. В житті митця найбільше приваблювали взаємини людини і природи, а у творчості органічно поєдналися поганство його рідного краю і пошуки новочасного мистецького авангарду; пісенний фольклор Лемківщини – і літературні традиції кін. ХІХ – поч. ХХ ст.; напівзабуте язичництво – і сюжети християнського походження.

Збірка «Три перстені» підхопила естафету, розвиваючи і поглиблюючи мотиви, що тільки пунктирно він накреслював у попередні роки. «Три перстені» – найзагадковіша поезія Антонича. *Що ж символізують ці три перстені? Три світи – потойбічний, сучасний, майбутній?* Має слухність І. Вільде, яка сказала, що «в цього поета сто пар вух, сто пар очей, які бачать і чують те, на що нам потрібно ткнути пальцем».

Четверта поетична збірка Б.-І. Антонича «Зелена Євангелія» – поклоніння природі, зокрема рослинам. Книжку було відредаговано поетом, і деякі вірші з неї було опубліковано за його життя у пресі. Митець писав: «Антонич – така сама частина природи, як трава, вільхи, зозулі, лисиці». «Дерево музики» – так можна назвати кожен вірш збірки, що переповнена зоровими й слуховими образами, які надають їй оригінальності. Наділений від природи музичним слухом і рідкісним музичним відчуттям світу, поет глибоко розумів гармонію всього, що його оточувало.

Робота над поетичними творами

1. Учитель читає вірш «Зелена Євангелія» напам'ять, після прочитання ставить питання:

– *Яким настроєм переповнена поезія? Чому?*

– *Яку поетичну лексику зустрічаємо у творі «Зелена Євангелія»?*

(Весна – неначе карусель, (порівняння))

на каруселі білі коні. (епітет):

Гірське село в садах морель. (діалект)

(порівняння): і місяць, мов тюльпан, червоний.

Стіл ясеневий, на столі

слов'янський дзбан (діалект), у дзбані сонце.

Ти поклоняйся лиш землі,

(епітет): землі стобарвній, наче сон цей! (порівняння)

(омофони): наче сон цей).

– Які барви використав автор для змалювання краси весняного дня?

– Який образ можна назвати основним? Чому?

(Основою основ з-поміж образів Антоничевої поезії став образ землі.

Богдан-Ігор Антонич прийшов до переконання, що джерело всіх слов'янських вірувань треба шукати саме тут. Із землі народжується життя. Земля – фундамент світового дому. Символ землі є символом вічного оновлення життя, родючості. Він нероздільний із символікою рослин).

– Чому автор назвав вірш «Зелена Євангелія»?

(Як ми знаємо, у віруваннях лемків, предком яких вважав себе Антонич, перепліталися язичництво та християнство. Тому поет, вживаючи християнську лексику («євангеліє» – з грец. «добра, радісна звістка»; саме зелений – колір Святого Духа в церковній традиції), язичницькому славить сонце, землю, і всім на ній поклоняється, захоплюється красою. Отже, це радісна звістка про життя природи. Це – «книга природи»).

Учитель української літератури:

– Син священника Б.-І. Антонич вірить у Бога, звертається у творчості до біблійних мотивів і образів, шанує звичаї, традиції, свята рідного народу, прадавні легенди. Під надзвичайно оригінальним кутом бачить він Різдво, Коляду. Поет так любить свою Лемківщину, що вона здається йому центром Всесвіту, місцем, де відбуваються найважливіші події світу.

Б.-І. Антонич не погоджувався, коли його називали «безрозсудним поганином самого почування», адже він не вдавався до «оязичення християнства» чи – навпаки. Часто в одному творі з'являлися мотиви двох вір, як у вірші «Різдво», де сюжет християнської містерії, тонко помережаний язичницькими елементами, розгортався в українському середовищі.

Пісня «Народився Бог на саях» (виконує учениця).

Учитель української літератури:

– Поезія «Різдво»входить до збірки «Три перстені». Підкреслюючи значущість рідного краю, поет переносить подію Різдва Христового в лемківське містечко Дуклю. Те, що Біблійну легенду про народження

Ісуса Христа Б.-І. Антонич розкрив по-своєму, не треба розуміти, як святотатство, це відчуття близькості своєї до Сина Божого, єдності з тим, хто взяв на себе гріхи людства й постраждав за нього.

Завдання пошуково-дослідницького характеру:

– Знайдіть у поезії «Різдво» риси двовір'я.

Відповіді учнів:

1. Волхви уподібнювалися до лемків: «Прийшли лемки у крисанях і принесли місяць круглий», тобто хліб. Справді, на Різдво лемки з хлібом й свяченою водою обходять обійстя й освячують його. Згаданий тут символ місяця пов'язувався здавен із дохристиянським святом Різдва. До речі, язичницький місячний знак – «золотий горіх» опинився в долоні Матері Божої, утаємниченої в долю її небуденного Сина. Вона знає його трагічне майбутнє, але нічого вдіяти не може, покладаючись у всьому на Господне провидіння.

2. Біблійну легенду про народження Христа Б.-І. Антонич розкрив по-своєму. Син Божий має людську подобу, то чому б йому не народитися «в лемківським містечку Дуклі»? А замість пастухів прийдуть лемки й принесуть у дарунок «місяць круглий», котрий буде у Матері Марії, як золотий горіх. І це не треба розуміти, як святотатство, це відчуття близькості своєї до Сина Божого, єдності з тим, хто взяв на себе гріхи людства й постраждав за нього.

3. За Біблією, Діва Марія народила Ісуса у хліві й поклала його в ясла з сіном для овець. Отже, Син Божий з'явився на світ серед земних реалій унаслідок благодаті, посланої Богом-Отцем на земну дівчину. В українців часів Київської Русі їзда на санях символізувала перехід в інший світ. Замість трьох царів зі сходу, які прийшли поклонитися новонародженому, в Антоничевому лемківському варіанті підкреслено «Прийшли лемки у крисанях і принесли місяць круглий». Лемки тут знаменують собою зорі, після яких з'являється місяць. Крізь давньоязичницький образ місяця-повні, який бере на себе болі й страждання смертних, сповнюється ними доценту, після чого старіє, вмирає, щоб знов відродитися (місячний цикл), проступає образ Христа, який узяв на себе всі гріхи людства, поніс за них страждання.)

Учитель української літератури:

– Поезію «Різдво» називають шедевром лірики Антонича. Важко з цим не погодиться. Коли слухаєш її, то виникає атмосфера дива.

Рефлексія

– Повернімося до слів Дмитра Павличка: «Антоничева поезія – це негаснучий перстень життя, який передаватимуть із покоління в покоління здивовані читачі, щоб зачудування сонцем і людиною не пропало ніколи».

Чи згодні ви з такою оцінкою поезії Б.-І. Антонича?

Домашнє завдання: Створити флеш-карту (тема на вибір учня): «Творчість Б.-І. Антонича»; «Лемківщина 1 пол. ХХ ст.».

Ідучи за програмою профільного рівня більшу увагу приділяємо пошуково-дослідницькій роботі старшокласників під час вивчення творчості Богдана-Ігоря Антонича, яка несе «український образ світу», виходить до своїх європейських та індоєвропейських пракоренів, є вагомим складником не лише європейської літератури, а й європейської «історії духу».

З цією метою спрямуємо роботу школярів на опрацювання науково-критичної літератури, спогадів сучасників, щоденникових записів самого поета і дає широкі можливості досягнути глибину і багатогранність Антоничевої особистості, яка вивела його у світові культурні обшири. Наголосимо, що творчість цього митця формувалася під впливом романтизму, бароко, в його поезії відчутний відгомін французьких символістів, є сліди сюрреалістів, деякі твори бентежать своєю традиційністю. Цим обумовлюємо дослідницькі завдання учнів, що передбачають визначення шляхів розвитку світової поезії, зіставлення літературних стилів, виділення поезії як художнього жанру.

Виконуючи пошукові завдання, старшокласники придуть до безпосереднього знайомства з поезією Б.-І. Антонича, яка обов'язково має бути присутня на уроках і як вияв його світогляду, і як зразок широкої філософської проблематики та загальнолюдського звучання творчості поета, її народнопоетичних джерел, різноманітності поетичних форм, що поставило Б.-І. Антонича в ряд визначних світових поетів.

Результати проведеної пошуково-дослідницької роботи учні демонструють безпосередньо на уроках під час виголошення доповідей, повідомлень, аналізу поетичних збірок, окремих творів, роздумів про поезію, яка найбільше сподобалась.

І звичайно, першими візьмуть слово ті, хто розповість, яким був життєвий шлях цього поетично обдарованого юнака, музики-скрипаля, художника, драматурга, поліглота, перекладача:

– Антонич – «закоханий у життя поганин». Таке визначення ми знаходимо у віршах поета. Кого ж називають «поганином», і чому поет із такою гордістю і радістю освідчується у цьому? Давайте вислухаємо ваших однокласників.

– Як відомо, Антонич народився на Лемківщині, у прадавньому краю язичницьких вірувань, де земля, небо, ліси зберігають «казкові» звичаї і традиції, а люди, пам'ятаючи їх, живуть за законами добра, краси й справедливості, у гармонії й єдності з природою. Про що сам поет писав: «Антонич така сама частина природи, як трава, вільхи, зозулі, лисиці тощо, частина органічно зв'язана з загальним біологічним ростом». Тому

у житті його найбільше приваблювали взаємини людини й природи. «А до світогляду митця ставився досить скептично, – зауважує Павлина Дунай у своїй розповіді «Поетичний космос Богдана-Ігоря Антонича». Для нього «далеко важливіші: творча індивідуальність, світовідчуття, світосприйняття ...», бо, за словами поета, «світогляд належить до царини розуму, це вартість інтелектуальна, це завжди якась система думок, «поглядів», якась більш або менш оформлена система розуміння дійсності. У той час, як велика творчість родилась завжди у великих емоціях» [1].

Розповіді творчих груп старшокласників про збірки поезії Богдана-Ігоря Антонича будуть більш змістовними й повними, ніж ми подаємо, оскільки, ставлячи перед учнями завдання, вчитель порекомендує познайомитися з працями дослідників творчості талановитого поета, що надзвичайно ґрунтовно проаналізували їх. Це роботи Д.Павличка «Незгасаючий перстень життя» у книзі Б.-І. Антонича «Велика гармонія» (К.: Веселка, 1993), Миколи Ільницького «Незнищенність поезії» у книзі «Б.-І. Антонич. Поезії» (К.: Рад. письменник, 1989); а статтю Богдана Рубчака про Б.-І. Антонича, що вміщена у хрестоматії «Українське слово» (К.: Рось, 1994), рекомендуємо прочитати і законспектувати всьому класові до проведення уроку, щоб під час розмови про творчість відомого світові українського поета старшокласники були не пасивними слухачами, а активними її учасниками і могли поділитися з однолітками своїми роздумами і враженнями, що справило на них художнє слово Майстра.

Консультуючи творчі групи під час їхньої підготовки до уроку, порадимо учням уникати незрозумілих слів або давати їм пояснення, щоб нагадати всім їх значення. Тоді розповідь буде легше сприйматися. Наприклад, у цитаті Б. Рубчака є такі слова-поняття, що, можливо, не всі учні знають їх значення. Тому доцільно під час читання просто пояснити, що романтизм – це художній метод і напрям у літературі та мистецтві кінця XVIII – першої половини XIX ст.; виявляючи незгоду з існуючою тоді дійсністю, романтики протиставляли їй не зовсім ясні й для них самих абстрактні ідеали. Улюбленими героями стали люди з сильними характерами та пристрастями, сповнені високих прагнень, але часто трагічно самотні й піднесені над дійсністю. Для романтичних творів властиві напружені сюжети, різко контрастні ситуації й образи, яскраві описи й характеристики, підкреслена умовність і фантастика, посилена асоціативність і метафоричність зображень, використання гротеску й символів.

– Що дало підстави Д. Павличкові стверджувати, що «повна суперечливих мотивів перша книжка Антонича є образом душі, що б'ється в соку сумнівів, сплетеному з думок про покликання поета, про

несправедливість світу, в якому живе поет, про прагнення і неможливість утечі в інший, створений уявою, світ краси й гармонії?»

– Чому другу збірку «Велика гармонія» поет не опублікував?

– Як ви розумієте слова поета з вірша «Confiter» («Визнаю»):

*Лиш на власнім безумстві опертий,
я бажав увесь шлях перейти тільки сам.
Без хитання в наближенні смерті
навіть небо відштовхував, п'яний життям.*

*А сьогодні я спілий, мов літом,
покінчив молодечі штукарства та герці,
погодився із Богом і світом
і знайшов досконалу гармонію в серці.*

Після виходу збірки «Привітання життя» Б.-І. Антонич пережив, як свідчать біографи, період філософських сумнівів і душевних болінь. Про це йдеться і в зазначеному уривку. Поетові здавалося, що він перебував у незгоді з Богом та з його порядками на землі. Хоча змалечку Б.-І. Антонич ріс у релігійному оточенні, і серед близьких йому людей проблеми сумнівів у вірі не існувало. «З одного боку, йому видавалося, що він пішов задалеко в своїх поганських захопленнях красою й спокусливою потужністю життя, погрішив проти християнства ... З іншого боку, він розумів або принаймні відчував, що його набожна лірика, римовані молитви, творені й записувані ним до майбутньої книжки «Велика гармонія», – це переважно переспіви й наслідування!» [3, с. 6].

Отже, християнський цикл не був надрукований. Молодий поет прагнув не повторюватися, не переспівувати чужого, бажав «перейти у свій же, але новіший поетичний світ». Завдяки болісним шуканням шляхів самовираження та вирішення для себе світоглядних питань, «спираючись на літературну ерудицію, вглиблюючись у філософські погляди титанів світового письменства, поет після душевних мук і вагань прийняв пантеїстичну віру». В поезії «Щастя» він писав:

*Я є рушниця, радістю набита,
якою вистрілю на честь життя.*

Не тільки на «честь життя», але й на його поглиблене розуміння, на його захоплене подивування пішла навіки захмелена сонцем і любов'ю радість душі Антонича, радість воістину великої душі», – цими чудовими словами Дмитра Павличка вчитель доповнить відповіді учнів на два останні питання бесіди, оскільки ознайомитися з аналізом ненадрукованої збірки «Велика гармонія» та ставленням поета до Бога і релігії старшокласники могли під час самостійного опрацювання критичної

літератури, біографії Богдана Антонича, статті Богдана Рубчака, про яку йшлося раніше.

З'ясуємо, як учні зрозуміли фразу «корови моляться до сонця», і доповнимо, що у свідомості наших предків-язичників поняття «моління корови» сприймалося як молитва-жертва. З часом цей обряд перейшов до християнства і в деяких селах зберігається й досі. Його можна побачити у Святвечір. Ось як його описує вчений О. Потебня: «... за обідом, перед тим, як подавати обрядову кашу, на стіл кладуть сіно, на нього ставлять кашу, в яку “встріляють” дві билини: одна – пастух, друга – теля. Запалюють перед іконою свічку і моляться, щоб “корови брикали”».

Глибину змісту поезії допомагає зрозуміти й образ тополі. «Предки наші бачили в дереві не лише плід пізнання, через дерево людина наче спілкувалася з сонцем, воно переносило на небо земні форми життя». Тому й у Б.-І. Антонича «Струнка тополя тонша й тонша, мов дерево ставало б птахом», який поніс би у височінь всі земні турботи й прагнення людини, щоб знову прийти на землю теплим весняним днем.

Язичницьке світовідчуття природи допомагає зрозуміти й порівняння дня з молоком – так відчуває день селянин, таким ми, читачі, його бачимо, така сила зорового образу, створеного поетом, який своєрідно, з філософським осмисленням, вживає образи, серед яких належне місце посідає образ сонця. У збірці «Три перстені» він зустрічається найчастіше. Чому?

Учням неважко пригадати, що сонце – «прабог всіх релігій», у поезії – символ життя на землі. І у Б.-І. Антонича сонце скрізь і в усьому, і в переосмисленому значенні.

Запропонуємо старшокласникам провести невеличке дослідження: віднайти і виписати в зошити рядки Антоничевої поезії, де зустрічається образ сонця, і поміркувати (роздуми вислухаємо), яке ідейне навантаження він несе.

Наприклад: «Корови моляться до сонця, що полум'яним сходить маком»; «сонце ходить у крисані», «дівчата заплітають у волосся сонця гребінь», «квітчасте сонце спить в криниці на мохом стеленому дні», «в сонці міст рудий хребет ліниво гріє», і весна підносить його угору, «мов горючого птаха», і «ранок везе його, наче золотий сніп», і селяни запрягають його до своєї теліги – сонце проймає все єство людини; а сам поет продав своє життя сонцеві «за сто червінців божевілля» і носить його у «кишені», ходить з ним на плечах: не уявляє без нього ні життя, ні творчості.

Розвиваючи народнопоетичні традиції у збірці «Три перстені», автор прагнув показати свого героя частинкою тієї природи, що він любить і

відчуває кожною клітинкою, як відчували її наші предки, і разом з тим прагне відтворити любов своїх сучасників до всього живого на землі.

І цим поезія Богдана-Ігоря Антонича актуальна в наші дні, коли в соціології, філософії, соціальній психології, екології все наполегливіше утверджується ідея взаємодії природи і суспільства, говориться про енергію розуму і моральності, яка повинна стати охоронною грамотою оточуючого нас довкілля. Тому сьогодні і поезія, що втілила єдність природи і людини, що утверджує розумне, духовне в природі і природне в людині, є громадянською.

Б.-І. Антонича ж звинувачували в протилежному. А чи можна вважати поезію Антонича не громадянською, коли в ній так багато передбачень тих проблем та конфліктів, які оголились перед людством, перед кожною окремою особистістю на початку ХХІ століття?

Оскільки серед найбільш уживаних Антоничем народнопоетичних образів є не тільки сонце, а й пісня, вітер, дерева, зелень, крилатість та інші, перед проведенням дослідження можемо поділити клас на творчі групи, кожна з яких проаналізує один з вищеназваних образів. У колі досліджень старшокласників будуть і Антоничеві персоніфікації, що не раз нагадують загадки, приказки, символічні образи колядок, щедрівок і обрядових пісень.

Вислухавши учнівські повідомлення, вчитель наголосить, що світ «Трьох перстенів» Антонича «розмаїтий і щедрий», крім радості, торкає майже всі струни людських почуттів, серед яких є місце і зневірі, і сумніву. Доречним у цьому плані буде й питання:

– Яким постає перед нами ліричний герой «Трьох перстенів»? Яким ви уявляєте собі автора цієї збірки?

Свої думки і враження старшокласники можуть викласти у невеличких творах-роздумах як на уроці, так і вдома, залежно від розподілу часу.

Перевірити, наскільки учні осмислили джерела Антоничевої творчості, її тісний зв'язок з народнопоетичною зможемо, аналізуючи поезію «Книги Лева» та «Зеленої Євангелії», в яких поет зумів наповнити ідею животворчих соків природи символікою українського фольклору і класики, характерними зразками чого стали твори «Яворова повість» та «Вишні». Запропонуємо старшокласникам зробити їх самостійний аналіз до наступного уроку, використавши набуті знання.

Завершуючи роботу над збіркою «Три перстені», підсумуємо, що в ній найбільше виражена пейзажна стихія, своєрідне трактування якої розкриває головну прикмету мистецько-філософського світогляду поета, яку Б. Рубчак характеризує так: «У «Трьох перстнях» природа наче «фіксована» спогадами лемківських краєвидів з дитинства і юності поета.

Побут, обряди та звичаї лемківського села, як його бачить поет через часові фільтри дитячого сприймання, «оказковують» природу, і краєвиди стають ніби чарівними картинами з дитячої книжки» [6].

Література

1. Антонич Б.-І. *На другому березі: фрагменти з незакінченого роману* / відп. за вип. А. Ю. Хорошевський. Харків : Фоліо, 2008. 288 с.
2. Антонич Б.-І. *Пісня про незнищенність матерії: поезії* / упорядк., вступ. ст. і прим. Д. Павличка. Київ, 1967. 451 с.
3. Антонич Б.-І. *Твори* / упоряд. Л. Головата. Київ : Дніпро, 1998. 590 с.
4. Антонич Б.-І. *Три перстені; Зелена Євангелія: поезії* / пер. з рос. З. Левицького. Львів : Каменяр, 1994. 271 с.
5. Богдан Ігор Антонич. URL:
<http://sviata.com.ua/persons/bogdan-igor-antonich/>
6. Богдан Ігор Антонич. «Автобіографія». URL:
http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/strony_ukr03/biblioteka_antonicz.htm